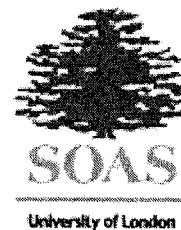

Dr. Alena Rettová
Department of the Languages and Cultures of Africa
School of Oriental and African Studies
University of London
Thornhaugh Street
Russell Square
London WC1H 0XG
Telephone: +44 (0)20 7898 4372
Fax: +44 (0)20 7898 4399
E-mail: ar42@soas.ac.uk

Oponentský posudek k diplomní práci Radovana Sírta: "Is Tasawaq a Language Island? Non-linguistic factors behind the creation and development of Tasawaq language, the extent of its maintenance and the putative Language Island concept".

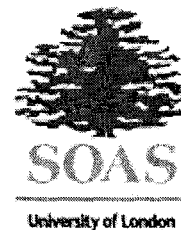
Shrnutí práce a její výsledky:

Radovan Sírta se ve své diplomní práci zabývá pojmem jazykového ostrova (Sprachinsel, Language Island). Tento pojem nejprve analyzuje teoreticky, s ohledem na jeho historické zavedení pro německy mluvící menšiny mimo hlavní německé území. Pojem jazykového ostrova se po založení sociolingvistiky přestal používat, ovšem jak Sírta uvádí, důvody pro toto vyloučení se nezakládaly na odborných úvahách, nýbrž na ohledech zčásti politických a zčásti na jazykové nedostupnosti literatury o jazykových ostrovech, napsané převážně německy, zakladatelům tohoto odvětví lingvistiky. Samotný pojem jazykového ostrova byl po celou dobu svého používání (i během oživení po druhé světové válce) úzce spojen se situací německy mluvících skupin.

Na tomto teoretickém rozpracování Sírta klade centrální otázku své práce: má smysl použít pojem jazykového ostrova pro jazyk Tasawaq? Pojem jazykových ostrovů je v afrikanistice používán, ale jak autor upozorňuje, často se jeho význam posouvá od významu, který pojem měl v souvislosti s německými komunitami. Sírta zavádí ještě druhé teoretické hledisko, totiž vztah mezi výzkumem o jazykových ostrovech a teorií uchování jazyka (Language Maintenance Theory), a specifikuje tento vztah tvrzením, že "Language Island research is dealing with a specific, extreme situation, or rather situations, of Language Maintenance" (str. 6).

Případovou studií je jazyková komunita Tasawaq. Tasawaq se hovoří ve dvou oázách v Republice Niger a jazyk považuje se za dialekt songhajštiny (nilo-saharská jazyková rodina). Oázy jsou obklopeny územím Tuaregů hovořícím jazykem Tamajaq/Tamashek (afro-asijská

Dr. Alena Rettová
Department of the Languages and Cultures of Africa
School of Oriental and African Studies
University of London
Thornhaugh Street
Russell Square
London WC1H 0XG
Telephone: +44 (0)20 7898 4372
Fax: +44 (0)20 7898 4399
E-mail: ar42@soas.ac.uk

jazyková rodina). Síbrt dopodrobna mapuje komunitu hovořící jazykem Tasawaq co do její politické, etnické, kulturní a náboženské situace a předkládá také lingvistický přehled jazyka Tasawaq samotného.

Na základě toho, jak definoval jazykový ostrov v souladu s výzkumem o německých menšinách vyskytujících se mimo vlastní německé území jako "a language community that is *separated from its main/home territory*" (str. 9, autorovo zdůraznění), a po zvážení relevantních faktorů jako je obklopení dotyčného jazyka více či méně nepřibuznými jazyky, otázka politické podpory danému jazyku, počet mluvčích a etno-kulturní rozdíl, dochází Síbrt k závěru, že použití pojmu jazykový ostrov pro komunitu Tasawaq je problematické, protože pro definici jazykového ostrova je klíčový jednak kontakt s původním územím, kde se mluví dotyčným jazykem, a jednak obklopení odlišným, většinovým jazykem (str. 72 ad.). Ani jedna podmínka není pro mluvčí jazyka Tasawaq splněna.

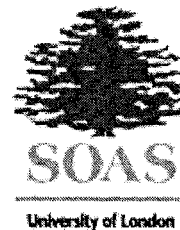
Přesto Síbrt u označení jazykový ostrov pro na jazyk Tasawaq zůstává (str. 73), upozorňuje však na nutnost přehodnotit a předefinovat pojem samotný s ohledem na africké jazyky, které představují odlišný empirický materiál, než na jaký byl pojem jazykového ostrova původně použit.

Hodnocení práce:

Síbrt shromáždil ke svému tématu rozsáhlou literaturu a podložil své závěry solidním studiem těchto zdrojů. Při svém výzkumu spolupracoval s německými i českými afrikanisty (zejména R. Vossenem a P. Zimou). Práce je napsána anglicky, což je pro konzultace se zahraničními kolegy nesporná výhoda.

Velkou přednost práce představuje skutečnost, že překlenuje propast mezi dvěma kulturně i jazykově odlišnými celky lingvistického výzkumu, které, ke škodě věci, zůstávají často odloučeny, a dosahuje jejich produktivní syntézy. Jde o germanistické (a také takřka výlučně

Dr. Alena Rettová
Department of the Languages and Cultures of Africa
School of Oriental and African Studies
University of London
Thornhaugh Street
Russell Square
London WC1H 0XG
Telephone: +44 (0)20 7898 4372
Fax: +44 (0)20 7898 4399
E-mail: ar42@soas.ac.uk

germanofonní) bádání o německých jazykových ostrovech a převážně anglofonní sociolingvistiku, se specifickým zaměřením na teorii uchování jazyka.

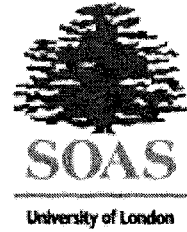
Tento široký záběr práce a důkladné zvládnutí zvoleného tématu svědčí o Síbrtově odborné i jazykové kompetenci. Přínos práce spočívá především v teoretické sféře, totiž v přehodnocení pojmu jazykového ostrova. Práce se neopírá o původní terénní výzkum, což je určitá, byť pochopitelná a omluvitelná, slabina u podobně sociolingvisticky orientované práce.

Text je dobře logicky strukturován: od definice jazykového ostrova, přes bádání na poli německých jazykových ostrovů v Evropě a ve světě až po socio-kulturní popis komunity Tasawaq a lingvistický popis jazyka Tasawaq; na základě toho kolega Síbrt vyslovuje v závěru práce své zobecňující teze o jazykových ostrovech.

Ke struktuře práce lze kriticky podotknout, že by bylo dobré některé partie lépe uspořádat - např. při samotné definici jazykového ostrova (str. 9-13) se Síbrt občas opakuje. Na str. 13 by bylo dobré doplnit citace definicí jazykového ostrova přesnějším uvedením zdroje (tzn. strany v citovaných dílech). Ačkoli má práce solidní teoretický úvod, Síbrt v pozdějších kapitolách na tomto úvodu nestaví, nýbrž cituje znovu definice z původních pramenů (např. str. 24, pozn. pod čarou 32).

Domnívám se, že práce je vyčerpávajícím pojednáním pojmu jazykového ostrova a více než dostatečným zpracováním jazyka Tasawaq a jeho mluvčích jako případové studie. Zcela nedostatečně je však v Síbrtově práci pokryta teorie uchování jazyka, kterou v úvodu zavádí jako jeden ze dvou ústředních teoretických pojmů pro své pojednání (str. 6 ad.). Zatímco pojem jazykového ostrova velmi podrobně sleduje v jeho historickém vývoji v germanistickém výzkumu, k teorii uchování jazyka se po samotném úvodu již explicitně nevrací. Závěr obsahuje krátkou zmínku této teorie: "We would also like to suggest that the Language Island concept represents, a specific, we could say, extreme case of Language

Dr. Alena Rettová
Department of the Languages and Cultures of Africa
School of Oriental and African Studies
University of London
Thornhaugh Street
Russell Square
London WC1H 0XG
Telephone: +44 (0)20 7898 4372
Fax: +44 (0)20 7898 4399
E-mail: ar42@soas.ac.uk

Maintenance or rather Contact-Induced Change." (str. 73) Avšak co tyto teorie a pojmy znamenají a jak s nimi pojem jazykový ostrov souvisí, není v práci vyjasněno.

Závěr:

Práci považuji za kvalitní a doporučuji ji k obhajobě. Hodnotím ji velmi dobře (2).

A handwritten signature in black ink, appearing to be "Ar42" or similar, written over a faint rectangular box.

Dr. Alena Rettová
Londýn, 17.9.2006